

Mikko Lundén ps

Kirjallinen kysymys elintarvikemarkkinalain muutosten yhteensopivuudesta elinkeinovapauden ja omaisuudensuojan kanssa

Eduskunnan puhemiehelle

Hallituksen esitys elintarvikemarkkinalaista sisältää useita uusia velvoitteita, jotka puuttuvat suoraan kauppiaiden ja yritysten ydinliiketoimintaan, kuten valikoiman hallintaan, hyllyjärjestykseen, markkinointiin ja kaupan omien tuotemerkkien asemaan. Esityksen mukaan viranomaisen tulisi jatkossa arvioida, onko kauppa "suosinut" omia tuotemerkkejään tai ottanut "riittävästi huomioon tavarantoimittajan edut", mutta näitä käsitteitä ei ole määritelty täsmällisesti.

Tämä on ristiriidassa perustuslakivaliokunnan toistuvien vaatimusten kanssa siitä, että sääntelyn tulee olla tarkkarajaista ja ennakoitavaa. Lakiluonnoksessa tunnustetaan, että esitys vaikuttaa perustuslain 15 §:ssä turvattuun omaisuudensuojaan ja 18 §:n elinkeinovapauteen, mutta rajoituksia pidetään "välttämättöminä" ilman, että olisi osoitettu kevyempien tai jo olemassa olevien sääntelykeinojen riittämättömyys. Nykyinen lainsäädäntö — kuten kilpailulaki, liikesalaisuuslaki ja elinkeinonharjoittajien sopimusehtojen sääntely — kattaa jo useita niistä velvollisuuksista, joita nyt ehdotetaan elintarvikemarkkinalakiin.

Muutoksen vaikutukset olisivat poikkeuksellisen laajat. Viranomaiselle annettaisiin mahdollisuus tulkita ja määritellä, miten tuotteet tulisi fyysisesti asettaa myymälöiden hyllyihin. Kaupan toimintaa arvioitaisiin jälkikäteen ja epäselvien käsitteiden valossa, kuten "suosiminen" ja "tavarantoimittajan etujen huomioon ottaminen", mikä loisi yrityksille merkittävää oikeudellista epävarmuutta. Sääntely kohdistuisi yritysten elinkeinovapauden ytimeen, eli aikaan, jolloin tuote on jo ostajan omaisuutta eikä enää osa sopimussuhdetta. Lisäksi kotimaiset toimijat joutuisivat tiukemman sääntelyn kohteeksi kuin kansainväliset brändit, joiden kanssa ehtoja voidaan jatkossakin neuvotella vapaasti.

Hallitusohjelmassa on hyvin selvästi sanottu, ettei byrokratiaa pidä lisätä ja kansallista kilpailukykyä on vahvistettava. Tästä näkökulmasta on välttämätöntä arvioida, miten näin pitkälle menevä sääntely on sovitettavissa yhteen perusoikeuksien kanssa ja millä perusteella se katsotaan välttämättömäksi tilanteessa, jossa olemassa olevat, kevyemmät keinot ovat käytettävissä.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Kirjallinen kysymys KK 94/2026 vp

Miten hallitus perustelee puuttumisen yritysten omaisuudensuojaan ja elinkeinovapauteen,

miten käsitteet "suosiminen" ja "tavarantoimittajan etujen huomioon ottaminen" täsmennetään lakiin yritysten oikeusturvan varmistamiseksi ja

miten estetään, ettei sääntely johda viranomaisohjaukseen kauppojen valikoimissa tai kotimaisen kilpailun heikkenemiseen?

Helsingissä 19.3.2026

Mikko Lundén ps